

Sygn. akt IV CSK 310/16

POSTANOWIENIE

Dnia 18 sierpnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z wniosku Prokuratora Okręgowego w Gdańsku
przy uczestnictwie K. W.
o ubezwłasnowolnienie,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 18 sierpnia 2016 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestnika postępowania
od postanowienia Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z dnia 14 maja 2015 r., sygn. akt I ACa 866/14,

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania
i przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
na rzecz radcy prawnego Z. C. kwotę 180 (sto osiemdziesiąt)
złotych powiększoną o należny podatek od towarów i usług
tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej
uczestnikowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające

jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, iż wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecnictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa. Zagadnienie ma cechować się istotnością, czyli być doniosłe z uwagi na rangę zawierającego się w nim problemu prawnego oraz jego znaczenie wykraczające poza potrzeby rozstrzygnięcia sprawy, w której wniesiono skargę (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz.11, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 23 listopada 2010 r., II CSK 344/10, nie publ., z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, nie publ.).

Zagadnienie prawne przedstawione przez skarżącego nie spełnia tych wymagań. Skarżący w zasadzie ograniczył się do przytoczenia uwag na temat wpływu prawa konwencyjnego na prawo krajowe, jak również do potrzeby stosowania Konstytucji w sprawach o ubezwłasnowolnienie, w istocie nie przeprowadzając żadnego pogłębionego wyводу prawnego dla wykazania, że jego wątpliwości stanowią istotne zagadnienie prawne wymagające zaangażowania Sądu Najwyższego. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ogranicza się do ogólnikowej argumentacji na temat przydatności instytucji ubezwłasnowolnienia w aktualnych relacjach społecznych i może być traktowany jako postulat *de lege ferenda* pod adresem ustawodawcy, pod kątem wprowadzenia w polskim systemie prawnym nowego ustawowego modelu ubezwłasnowolnienia, pełniej realizującego standardy konstytucyjne i konwencyjne,

a nie jako zagadnienie prawne wymagające rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy. Na potrzebę rozważenia takich kompleksowych zmian w instytucji ubezwłasnowolnienia w prawie polskim na rzecz regulacji bardziej elastycznych wskazywał Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 7 marca 2007 r. (K. 28/05, OTK-A 2007/3/24), nie negując konstytucyjności tej instytucji, a sugerując możliwość wprowadzenia innych form pieczy nad osobami potrzebującymi pomocy do prowadzenia swoich spraw, które mogłyby przejściowo lub docelowo funkcjonować obok rozwiązań dotychczasowych. Konsekwencje prawne wiążące się z orzeczeniem ubezwłasnowolnienia nie mogą być automatycznie utożsamiane ze sprzecznością tej instytucji z przepisami Konstytucji czy ratyfikowanych umów międzynarodowych, zwłaszcza, że wiążą się z istotnymi wartościami w postaci pewności i bezpieczeństwa obrotu cywilnoprawnego. Skarżący nie dostrzega również, iż ubezwłasnowolnienie, jest instytucją konstytucyjną (art. 62 ust. 2 Konstytucji), nawiązując do znanych w momencie jej uchwalania ugruntowanych rozwiązań cywilno-prawnych, nie może być zatem a *limine* traktowane jako naruszające godność człowieka, jego prawa i wolności. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pominięto, iż instytucja ubezwłasnowolnienia została w orzecznictwie Sądu Najwyższego ukształtowana jako stosowana wyłącznie w celu ochrony dobra i interesów osoby której dotyczy wnioski o ubezwłasnowolnienie, spełnia zatem wymogi wykładni prokonstytucyjnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 1962 r., 2CR 435/61, RPE i S 1962, Nr 4, s. 301, z dnia 16 sierpnia 1962 r., I CR 320/62, OSN 1963, Nr 9, poz. 206, z dnia 16 stycznia 1964 r., I CR 32/1963, OSN 1965, Nr 2, poz. 28, z dnia 8 stycznia 1966 r., II CR 412/65, OSN 1966, Nr 10, poz. 170, z dnia 15 maja 1969 r., I CR 132/1968, NP. 1970, Nr 1, s. 114, z dnia 27 października 1976 r., II CR 387/76, nie publ., z dnia 5 stycznia 1977 r., I CR 450/76, nie publ., z dnia 29 grudnia 1983 r., I CR 377/83, nie publ., z dnia 28 września 1999 r., II CKN 269/99, Prok. I Pr.- wkł. 2000/2/27). Ponadto w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono pogląd (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2012 r., III CSK 169/11), iż instytucja ubezwłasnowolnienia częściowego w aspekcie przedmiotowym odpowiada instytucji „wspomagania podejmowania

decyzji przez osobę niepełnosprawną” o której mowa w art. 12 konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2012 r., poz. 1169).

Z kolei oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga wykazania niewątpliwej, widocznej *prima facie*, bez konieczności głębszej analizy, sprzeczności orzeczenia z zasadniczymi i nie podlegającymi różnej wykładni przepisami albo jego wydania w wyniku oczywiście błędnej, widocznej bez głębszej analizy prawniczej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa. Natomiast skarżący przedstawiając jako okoliczność uzasadniającą rozpoznanie skargi kasacyjnej „oczywiste naruszenie prawa” powinien wykazać kwalifikowany charakter tego naruszenia (por. m. in.: postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100, z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 27 kwietnia 2006 r., I CZ 15/06, nie publ., z dnia 29 listopada 2007 r., II CSK 460/07, nie publ., z dnia 18 czerwca 2008 r., III CSK 110/08, nie publ., z dnia 2 grudnia 2011 r., III CSK 31/11, nie publ.).

Skonfrontowanie rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji z uzasadnieniem wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwala na stwierdzenie, by skarga kasacyjna była oczywiście uzasadniona w wyżej wskazanym rozumieniu. Kwestia związania sądu rodzajem żądanego ubezwłasnowolnienia budziła kontrowersje, jednak zarówno w literaturze przedmiotu jak i orzecznictwie dotychczas zasadniczo zgodnie przyjmowano, iż sąd nie jest związany treścią wniosku co do zakresu żądanego ubezwłasnowolnienia i może orzec ubezwłasnowolnienie częściowe zamiast żądanego całkowitego, uwzględniając w ten sposób częściowo żądanie wniosku (por. orz. Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 1934 r., C II 1221/34, OSP 1935, poz. 163 oraz z dnia 13 grudnia 1976 r., I CR 441/76, GP 1977, nr 12, s. 8). Odmienny pogląd Sąd Najwyższy wyraził w postanowieniu z dnia 26 stycznia 2012 r., (III CSK 169/11, OSNC 2012 r., nr 7-8, poz. 97) przyjmując, iż w sprawie o zmianę ubezwłasnowolnienia całkowitego na częściowe sąd orzeka wyłącznie na wniosek. Możliwość istnienia

rozbieżnych ocen prawnych analizowanego zagadnienia wyklucza możliwość przyjęcia zrealizowania przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach należnych pełnomocnikowi reprezentującemu uczestnika z urzędu orzeczono na podstawie § 2, § 6 a pkt 6 w związku z § 12 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst, jedn: Dz.U. z 2013 r., poz. 490, ze zm.) w zw. z § 22 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2015 r., poz.1805).